



روزنامه سیاسی، اجتماعی و فرهنگی صبح ایران
سه‌شنبه ۳۱ شهریور ۱۴۰۵ - ۱۰ ربیع‌الثانی ۱۴۴۸
سال بیست‌وهشتم - شماره ۷۷۰۱ - ۱۲ صفحه
قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

سرمقاله

اینک

نوبت ابهام هسته‌ای است



محمدجواد اژدر
مدیرمسئول

تحولات اخیر در پرونده هسته‌ای ایران و نیز حملات نظامی آمریکا به تأسیسات هسته‌ای و تهدیدات مکرر آن کشور، پرسش بنیادینی را پیش آورده است: آیا ادامه راهبرد شفافیت کامل، امنیت ایران را تأمین می‌کند؟ تجربه دو دهه گذشته نشان می‌دهد پاسخ منفی است. جمهوری اسلامی ایران در طول عضویت در پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای و همکاری با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، همواره شفافیت را در دستور کار قرار داد اما این شفافیت نه‌تنها پاداش نگرفت، بلکه به ابزاری برای پرونده‌سازی و فشار علیه کشور تبدیل شد. گزارش‌های آژانس به بهانه‌ای برای حملات نظامی تبدیل شد و تأسیسات اعلام‌شده و شفاف، امواج نیات خصمانه دشمن شدند.

در چنین شرایطی، به نظر می‌رسد راهبرد مؤثر، حرکت به سمت «کترین ابهام هسته‌ای» است. در این دکترین، عدم قطعیت خود به ابزار بازدارندگی تبدیل می‌شود. ایران نه اعلام می‌کند که به دنبال سلاح هسته‌ای است و نه اعلام می‌کند که هرگز نخواهد داشت. حتی اینکه گام بعدی چیست نیز نباید روشن باشد. فراتر از این‌ها نیات هسته‌ای و خطوط قرمز قانونی، راهبردی و شرعی مانیز در این حوزه باید پوشیده بماند. دشمن باید در محاسبات خود با مجموعه‌ای از احتمالات روبه‌رو شود؛ و همین تردید، هزینه حمله و فشار را افزایش می‌دهد.

امروز برخی از خروج رسمی از NPT یا حرکت به سمت بازدارندگی آشکار سخن می‌گویند اما حتی این گزینه‌ها هم شاید ضروری نباشد و با هزینه‌های کمتری می‌توان آورده‌های آن را داشت. بنابراین لازم نیست ایران حتی رسماً از NPT خارج شود. راهبرد هوشمندانه‌تر، «تعلیق ضمنی» است: حفظ عضویت صوری، اما تعلیق تدریجی و غیرشفاف همکاری‌ها با آژانس، کاهش و تعلیق دسترسی بازرسان، توقف اجرای مطالبات آژانس، عدم ارائه اطلاعات و عدم اجازه بازرسی از تأسیسات آسیب‌دیده، همه می‌توانند در این چارچوب قرار گیرند.

شفافیت باید به‌عنوان ابزار جزانه‌نی دیده شود، نه تعهدی یک‌طرفه و دائمی. اگر قرار است اطلاعاتی ارائه شود، باید در ازای امتیاز متقابل و قابل بازگشت باشد. در غیر این صورت، شفافیت به نقطه‌ضعف تبدیل می‌شود.

دکترین ابهام چند مزیت راهبردی دارد: هزینه محاسباتی دشمن را بالا می‌برد، بازدارندگی را تقویت می‌کند، اهرم دیپلماتیک ایران را حفظ می‌کند و امکان اجماع‌سازی علیه کشور را کاهش می‌دهد. هم‌زمان، دست ایران برای گزینه‌های متعدد باز می‌ماند و در هر لحظه می‌تواند بسته به رفتار طرف مقابل، مسیر خود را تنظیم کند. این رویکرد با نظریه «بازدارندگی از طریق انکار» و «استراتژی «حیات در سایه» که توسط اندیشمندان حوزه امنیت بین‌الملل مطرح شده، همخوانی دارد.

امام شهیدمان چند سال پیش، در مورد شفافیت در حوزه راهبردی فرموده‌اند: «در جنگ و مسائل جنگ و مسائلی که با دشمن طرف هستیم، اینجا نمی‌شود حرف‌ها را زد، چون حرف را وقتی که گفتیم، شما شنفتی، دشمن هم می‌شنود. به‌در این مسائل حرب - حرب، اعم از همین حرب به‌اصطلاح نظامی و ... است - در مسائل امنیتی، در مسائل نظامی، در مسائل گوناگونی که جنگ داریم با دشمن، مقابله با دشمن داریم، به‌اینجا جای افشاگری نیست، جای شفافیت نیست». نکته دیگر آن است که در تمامی کنش‌های مرتبط با موضوع هسته‌ای چه در ساخت تصمیم‌گیری‌های راهبردی، تعاملات دیپلماتیک و حتی اقدامات میدانی و عملیاتی باید اصل «پیش‌بینی‌ناپذیری استراتژیک» در دستور کار باشد. این مؤلفه، محاسبات و مدل‌های ریاضی دشمن برای پیش‌بینی رفتار را با چالش مواجه می‌کند. پیش‌بینی‌ناپذیری، متغیرهای تصمیم‌گیری را به‌صورت نمایی افزایش می‌دهد، قابلیت برنامه‌ریزی راهبردی بلندمدت را تقلیل می‌دهد و با خلق موقعیت‌های غیرمنتظره، ابتکار عمل را به مزیت برای طرف ضعیف‌تر تبدیل می‌کند. رمز موفقیت ما در بسیاری از منازعات راهبردی تاکنون همین اصرار بر پیش‌بینی‌ناپذیری برای دشمن بوده است. هراندازه که ما برای دشمن پیش‌بینی‌ناپذیر باشیم، می‌توانیم امیدوار باشیم که طراحی‌های دشمن با خطاهای محاسباتی و اقدامات بعدی آن با تأخیرهای مکرر همراه خواهد بود. همین نکته فرصت می‌نظیری برای توسعه میدان تصمیم و عمل خودی و گرفتن ابتکار عمل در دست ما فراهم می‌آورد.

بالاجمال باید گفت تجربه شفافیت یک‌طرفه، امنیت ایران را تأمین نکرد. در شرایط کنونی، دکترین ابهام هسته‌ای و تعلیق ضمنی همکاری با آژانس، مؤثرترین راه برای افزایش هزینه طرف مقابل و حفظ گزینه‌های ایران است. لازم نیست از NPT خارج شویم، کافی است درباره آینده هسته‌ای خود شفاف نیابیم و اجازه ندهیم دشمن بداند ما در چه مرحله‌ای ایستاده‌ایم و چه در سر داریم.

■ تمام پایگاه‌های آمریکا زیر ضرب موشک‌ها و پهپادهای ایران قرار گرفت، به‌طوری که اکثر این پایگاه‌ها از حیز ارتفاع ساقط شدند. آمریکا نیروها و تجهیزات خود را از این پایگاه‌ها به پایگاه‌های دورتری منتقل کرد، اما در آن مناطق نیز امنیت نیروهای آمریکایی تأمین نشد

سردار محبی، سخنگوی سپاه پاسداران: اگر حمله‌ای به ایران رخ دهد، جغرافیای جنگ را تغییر خواهیم داد. سپاه آماده یک جنگ طولانی‌مدت است و در آن جنگ از سلاح‌هایی رونمایی خواهیم کرد که دنیا را شگفت‌زده خواهد کرد. امریکا در این جنگ شکست خورده اما شجاعت اعتراف و پذیرش آن را ندارد

سلاح تازه داریم

■ جنگ ادامه دارد. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی هم خودش را برای یک جنگ طولانی‌مدت آماده کرده و از قبل هم آماده بوده و الان آماده‌تر شده برای یک جنگ طولانی‌مدت. اگر در مقطع دیگری با شدت تهاجم مواجه شویم، بدون تردید این آمادگی را داریم و دفاع خواهیم کرد | صفحه ۲



مقامات نظام رحلت مرجع شیعیان

حضرت آیت‌الله شبیری را تسلیت گفتند | صفحه ۲

خلاصه‌سیره مرجعیت شیعه

سوغ نگاشته ای برای نماد علم و اخلاق، آیت‌الله العظمی سید موسی شبیری زنجانی

■ محمد رضا کائینی | دبیر گروه تاریخ

نیازی به تذکار در این باره نیست که در این دوره که موسم سنتیز با دین‌باوری و مظاهر آن است و شیاطین و ابالیس و ابواب جمعی آنها عزم خود را بر هدم نام خدا و اولیای دین و مذهب جزم کرده‌اند، فقدان مرجعی ژرفاندیش و پروجاهت چون حضرت آیت‌الله العظمی سید موسی شبیری زنجانی (قدس‌الله سره)، تا چه میزان می‌تواند خسارت‌بار باشد، با این همه، در زمانه‌ای که بر سر جنگ است و شرایط اکنون کشور، از درگاه حق می‌طلبیم که دعای خیر آن بزرگ را در حق دین و ملت مستجاب و مهاجمان به این دو را به شکست و روسیاهی سوق دهد.

اما کسانی که در حوزه، محضر آن دانشور والا را درک کرده‌اند، اگر به شناخت وی توفیق یافته باشند، احتمالاً از نکات بی‌آمده بی‌خبر نمانده‌اند:

۱- آیت‌الله شبیری در تفقه برپار و مجتهدپرور خویش، از طریقه دو استاد نامور خود تأثیر پذیرفته و با تلفیق آن، به شیوهای کارآمد در استنباط احکام دین دست یافته بود. از آیت‌الله العظمی حاج آقا حسین بروجردی توجه به علمان، و قرآن عرفی صدور روایات، قدرت جمع آنها، نگاه به اقوال علمای عامه و شناخت دقیق رجال حدیث و طبقات آنها را آموخته بود و از آیت‌الله‌العظمی سید محمد محقق یزدی (داماد)، دقت در قلمرو معنای روایات و شناخت دقیق منطوق و مفهوم آنها وی به‌رغم آنکه یک اصولی بزرگ و توانمند بود، اما در فرآیند اجتهاد سعی داشت در وهله نخست به مدد قرآن و شواهد موجود در ادله روایی، مفهوم آنها را کشف کند و از آغاز به راهکارهای اصولی متمسک نشود. اهل فن می‌دانند که به کارگیری این روش، تا چه میزان نیازمند قدرت و دقت علمی است که به تمامی در آن اندیشمند راحل وجود داشت.

۲- وی در حوزه اخلاق علمی و عملی نیز یکی از نمادهای کم‌بدیل در این عرصه‌ها بود. دوری مطلق از تظاهر علمی به‌رغم دانش و تحقیقات عمیق و فراوان، زهد و بی‌رغبتی به توسعه دامنه مراجعات خویش، تواضع و زیست مردمی و نهانپند پیوند عاطفی و وثیق با اولیای دین و اهل بیت (ع)، بر جذابیت‌های وی بسیار افزوده بود. مردم کوی و برزن همان قدر از وی سلامت نفس، صمیمیت و زبان لین می‌دیدند که اهل علم اعم از مراجع، اساتید حوزه و طلاب رده‌های ابتدایی! این امر موجب شده بود که همپای مکانت علمی، به طور طبیعی جایگاه اجتماعی وی نیز رشد یافته و در دیده مردم بزرگ باشد.

۳- آیت‌الله علاوه بر این همه، دایره‌المعارفی از احوال و آثار علمای معاصر به شمار می‌رفت. چه آنها که خود با آنها مرآه‌داشت و چه کسانی که از طرق مؤثر در خصوص آنها اطلاعاتی را کسب کرده بود. گذشته از آنکه در یادمان منتشره برای عالمان دین در پنج دهه گذشته، کمتر اثری را می‌توان یافت که از بیانات آن فرزانه فقید خالی باشد؛ مجموعه نغز، برکنته و روشنگر «جرعه‌ای از دریا»، شاهدی بر این مدعاست. هرچند که این روایات بی‌طرفانه و خالی از غرض، گاه عصبانیت هیستریک ضد انقلاب خارج‌نشین را در پی داشت؛ که نمونه‌ای از دست و پا زدن این جماعت در ابطال برخی از مطالب آن را، در کردار محسن کدیور درباره منقول آیت‌الله شبیری از عذرخواهی آیت‌الله احمد آذری قمی از رهبر شهید انقلاب اسلامی می‌توان دید.

۴- فقید سعید در حوزه رفتار سیاسی، به‌رغم آزادگی و استقلال، همواره به حفظ اساس نظام اسلامی و کیان رهبری توجه داشت و البته این کار را نیز معمولاً بدون تظاهر و در سکوت انجام می‌داد. وی به دلیل رابطه دیرپا و صمیمانه با رهبر شهید انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله‌العظمی سید علی خامنه‌ای، در ملاقات‌ها و تماس‌هایی که اغلب آنها رسانه‌ای نمی‌شد، دیدگاه‌های خویش و حتی برخی عناصر و جریان‌ات دگراندیش را به ایشان انتقال می‌داد. آنچه این رابطه را عمق می‌بخشید، آشنایی وی با مرحوم آیت‌الله سید جواد خامنه‌ای و نیز دوستی نزدیک برادرش آیت‌الله سید جعفر شبیری زنجانی با رهبر شهید بود. فقید سعید از آن روی که اهل اظهار نظر سیاسی و رسانه‌ای نبود، ابعاد نگاه و داوری‌اش نسبت به رهبر شهید نیز در حجاب باقی ماند؛ تا اینکه صبحگاه غمبار ۱۰ اسفند ۱۴۰۴ فرا رسید و پرده از نگره او نسبت به ایشان نیز برداشته شد: «با تأثر عمیق، شهادت رهبری معظم آیت‌الله آقای حاج سید علی خامنه‌ای (رضوان الله تعالی علیه) را به حوزه‌های علمیه و بیت مکرّم و آقا‌زادگان گرامی و به مردم صبور و وفادار ایران و عموم مسلمانان جهان تسلیت عرض می‌کنم. آن بزرگوار به‌عنوان شاگرد برجسته و تربیت‌شده مکتب بنیان‌گذار انقلاب، با اعتقاد به مسیر و عدم تردید در مواجهه با مشکلات، عمر گرانبقدر خویش را با صلابت و اراده قوی و از جان گذشتگی و با عزت و اقتدار و پرکاری مثال‌زدنی، در این راه گذاشت. آن مجاهد، خدمات ارزنده‌ای انجام داد که آن‌شالاه ذخیره آخرت ایشان باشد...». در اهمیت این پیام، نباید نادیده گرفت که اساساً آیت‌الله شبیری اهل صدور این‌گونه بیانیه‌ها یا امضای خویش نبود و در موارد مشابه، صرفاً به یک تماس تلفنی، صدور اطلاعیه از سوی دفتر و حضور در مجالس فاتحه‌اکنفا می‌نمود.

۵- و سرانجام در جمع‌بندی اندیشه و عمل آیت‌الله‌العظمی شبیری زنجانی باید گفت که وی نماد، خلاصه و پرکشیده‌ای از سیره مرجعیت و علمای شیعه در طول تاریخ بود. از ژرفای علم و دانش گرفته، تا اخلاق حمیده و جذاب و از توجه به مصالح اسلام و جامعه گرفته، تا انتقال سیره سلف صالح به طلاب جوان و عموم علاقه‌مندان، روحش شاد و یادش گرامی باد.

محمد گلریز: امام(ره) با پیشنهاد سرود ملی شدن قطعه «بانگ آزادی» مخالفت کرد

■ مصطفی شاه‌کریمی | خبرنگار گروه فرهنگی



محمد گلریز، وزیر ارشاد، با اعضای هیئت مدیره موسسه فرهنگی «بانگ آزادی» در مراسم تقدیم سرود ملی

همزمان با فرا رسیدن «هفته هنری بسیج» و سالروز صدور پیام بنیان‌گذار انقلاب اسلامی ایران حضرت امام خمینی(ره) به هنرمندان در سال ۱۳۴۷، صبح دیروز مراسم گرامیداشتی به مناسبت روز بسیج هنرمندان کشور در حسینیه جماران برگزار شد. محمد گلریز، خواننده آثار و سرودهای انقلابی در این مراسم گفت: الان در چه شرایطی بودیم | صفحه ۱۲

معادله جدید یمن موشک‌باران ریاض مقابل صنعا

■ دونالد ترامپ در حالی که به دنبال درخواست محمد بن سلمان، ولیعهد عربستان، دستور آماده‌سازی حمله هوایی به مواضع انصارالله را داده بود، در آخرین لحظه از اجرای عملیات منصرف شد؛ تصمیمی که دیروز خبر آن فاش شد و نشانه‌ای جدی از تغییر معادلات در جنگ یمن است. انصارالله بعد از چند روز قدرت‌نمایی مقابل عربستان، حالا از یک معادله جدید رونمایی کرد: «ریاض مقابل صنعا». یعنی هر حمله به پایتخت یمن را با موشک‌باران پایتخت عربستان پاسخ خواهد داد. همزمان، رزمندگان یمنی در آستانه تثبیت پیشروی خود در محورهای تعز و لحج هستند؛ تحولی که در صورت تکمیل، می‌تواند دسترسی نیروهای صنعا به ساحل دریای سرخ و باب‌المندب را مستحکم‌تر و موقعیت نیروهای مورد حمایت ریاض را دشوارتر کند. عربستان برای متوقف کردن این روند به حملات هوایی ادامه داده است | صفحه ۱۱